BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA TANQIDIY FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK YO'LLARI VA SAMARALI METODLARI

Nuriddinova Diyora Isaqali qizi[1],
Erkinboyeva Gulshoda Mirsher qizi[2]
Univesitiy of Business and Science universiteti
Maktabgacha-Boshlang'ich ta'lim va sport faoliyati
kafedrasi katta o'qituvchisi (PhD), dotsenti[1]
Magistrant[2]

Annotatsiya *Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy-metodologik va pedagogik asoslari tahlil qilingan. Tanqidiy fikrlashning mazmun-mohiyati, uning o'quvchilarning bilish faoliyati, mustaqil fikrlashi va intellektual rivojlanishidagi ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, boshlang'ich ta'lim jarayonida muammoli ta'lim, savol-javob, guruhli ish, rolli o'yinlar, matn tahlili va refleksiv yondashuvlardan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *tanqidiy fikrlash, boshlang'ich ta'lim, mustaqil fikrlash, kognitiv faoliyat, muammoli ta'lim, interfaol metodlar, refleksiya, mantiqiy tahlil, pedagogik texnologiyalar.*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПУТИ И ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ФОРМИРОВАНИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация: *В данной статье анализируются теоретико-методологические и педагогические основы формирования навыков критического мышления у учащихся начальных классов. Раскрываются сущность критического мышления, его значение для познавательной деятельности, самостоятельного мышления и интеллектуального развития учащихся. Рассматриваются возможности использования проблемного обучения, вопросов и ответов, групповой работы, ролевых игр, анализа текстов и рефлексивного подхода.*

Ключевые слова: *критическое мышление, начальное образование, самостоятельное мышление, познавательная деятельность, проблемное обучение, интерактивные методы, рефлексия, логический анализ.*

PEDAGOGICAL APPROACHES AND EFFECTIVE METHODS FOR DEVELOPING CRITICAL THINKING IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Abstract: *This article analyzes the theoretical, methodological, and pedagogical foundations of developing critical thinking skills in primary school students. It explores the essence of critical thinking and its importance for cognitive activity, independent reasoning, and intellectual development. Particular attention is given to problem-based learning, questioning, group work, role-playing activities, text analysis, and reflective approaches.*

Keywords: *critical thinking, primary education, independent thinking, cognitive activity, problem-based learning, interactive methods, reflection, logical analysis, pedagogical technologies.*

1.KIRISH (INTRODUCTION)

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri mustaqil fikrlaydigan, axborotni tahlil qila oladigan, o'z nuqtayi nazarini asoslaydigan va muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qila oladigan shaxsni tarbiyalashdan iborat. Ayniqsa, mazkur sifatlarni boshlang'ich ta'lim bosqichidanoq shakllantirish kelajakda o'quvchining intellektual, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishi uchun muhim zamin yaratadi.

Boshlang'ich ta'lim bolaning bilish faoliyati, tafakkuri, dunyoqarashi va ijtimoiy munosabatlari shakllanadigan muhim pedagogik bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda o'quvchilar atrof-muhitni anglash, savollarga javob izlash, o'z fikrini ifodalash, voqea-hodisalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlashga intiladilar. Shu sababli ta'lim jarayonida ularning tabiiy qiziquvchanligi va bilishga bo'lgan ehtiyojidan samarali foydalanish zarur.

Tanqidiy fikrlash — insonning mavjud axborotni shunchaki qabul qilmasdan, uni tahlil qilish, taqqoslash, baholash, dalillarni tekshirish va asoslangan xulosalar chiqarish qobiliyatidir. Mazkur fikrlash turi o'quvchining o'z qarashlarini shakllantirishi, turli nuqtayi nazarlarni solishtirishi va muammolarga mustaqil yondashishida namoyon bo'ladi.

Tanqidiy fikrlash kognitiv faoliyat bilan uzviy bog'liq. Kognitiv jarayonlar idrok, diqqat, xotira, tafakkur va bilish faoliyatini qamrab oladi. Ta'lim jarayonida ushbu jarayonlarning faollashuvi o'quvchilarning mantiqiy, ijodiy va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mazkur muammo xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan turli ilmiy yo'nalishlarda o'rganilgan. Jumladan, amerikalik pedagog J. Dewey refleksiv fikrlash va muammoli vaziyatlarni tahlil qilishning ta'limdagi ahamiyatini asoslab bergan. R. Ennis tanqidiy fikrlashni asoslangan qaror qabul qilishga yo'naltirilgan mantiqiy faoliyat sifatida izohlaydi. R. Paul va L. Elder esa tanqidiy fikrlashda aniqlik, mantiqiylik, dalillilik va fikrning izchilligiga alohida e'tibor qaratadilar.

Abu Nasr Forobiy o‘zining falsafiy-pedagogik qarashlarida inson kamolotida bilim, aql, mantiqiy mulohaza va mustaqil fikrlashning ahamiyatini yoritgan.

Abdulla Avloniy esa yosh avlodning aqliy va axloqiy tarbiyasini jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida baholagan.

So‘nggi yillarda olib borilgan xalqaro tadqiqotlarda ham boshlang‘ich ta’limda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish masalasi dolzarb yo‘nalish sifatida e’tirof etilmoqda. Xususan, 2025-yilda chop etilgan tizimli ilmiy sharhda boshlang‘ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiluvchi matnli, dialogik, raqamli va amaliy yondashuvlar tahlil qilingan.

Shunga qaramay, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda mazkur metodlarni o‘zaro uyg‘unlashtirish, ularning samaradorligini baholash va kundalik dars jarayoniga tizimli tatbiq etish masalalari doimiy ilmiy-metodik izlanishni talab etadi.

Tadqiqotning maqsadi: boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash, samarali metodlarni tizimlashtirish va amaliy metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot obyekti: umumiy o‘rta ta’lim maktablarida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ta’lim-tarbiya jarayoni.

Tadqiqot predmeti: boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish mazmuni, metodlari, vositalari va pedagogik shart-sharoitlari.

Tadqiqot savoli: boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida mustaqil fikrlash, axborotni tahlil qilish va asoslangan xulosa chiqarish ko‘nikmalarini shakllantirishda qaysi pedagogik metodlardan samarali foydalanish mumkin?

Tadqiqot vazifalari:

Tanqidiy fikrlash tushunchasining ilmiy-nazariy mazmunini ochib berish.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini tahlil qilish.

Tanqidiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik metodlarni aniqlash. O‘quvchilarning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini baholash mezonlarini ishlab chiqish. Ta’lim jarayoniga tatbiq etish uchun amaliy metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi: maqola doirasida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishga yo‘naltirilgan pedagogik yondashuvlar yagona metodik tizim sifatida umumlashtirildi. Unda savol berish, axborotni tahlil qilish, dalillarni baholash, muqobil yechim topish va refleksiya bosqichlarini o‘zaro bog‘lovchi metodik model taklif etildi. Shuningdek, o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini aniqlash uchun amaliy baholash mezonlari tavsiya qilindi.

2. MATERIALLAR VA METODLAR (METHODS)

Tadqiqot nazariy-tahliliy va metodik yo'nalishda tashkil etildi. Uning metodologik asosini tanqidiy fikrlash, kognitiv faoliyat, refleksiv ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va muammoli ta'limga oid pedagogik qarashlar tashkil etdi. Tadqiqot materiallari sifatida tanqidiy fikrlashga oid xorijiy va mahalliy ilmiy adabiyotlar, pedagogik-metodik manbalar hamda boshlang'ich ta'lim jarayonida qo'llanadigan interfaol metodlar haqidagi ilmiy qarashlardan foydalanildi.

Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. Nazariy tahlil metodi. Tanqidiy fikrlashga oid ilmiy adabiyotlar, pedagogik nazariyalar va metodik ishlanmalar o'rganildi. Ularning mazmuni tahlil qilinib, umumiy ilmiy xulosalar shakllantirildi.

2. Qiyosiy tahlil metodi. Xorijiy va mahalliy olimlarning tanqidiy fikrlashga oid yondashuvlari o'zaro taqqoslandi. Ularning boshlang'ich ta'lim jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlari ko'rib chiqildi.

Tizimlashtirish metodi. Tanqidiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiluvchi metodlar pedagogik vazifalariga ko'ra guruhlashtirildi.

4. Pedagogik modellashtirish metodi. O'quvchilarning tanqidiy fikrlash faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan bosqichma-bosqich metodik model ishlab chiqildi.

5. Umumlashtirish metodi. Ilmiy manbalar va metodik yondashuvlar asosida amaliy tavsiyalar, pedagogik shart-sharoitlar va baholash mezonlari shakllantirildi.

Tadqiqotning asosiy metodologik tamoyillari quyidagilardan iborat:

Ta'limning o'quvchi shaxsiga yo'naltirilganligi.

O'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish.

Nazariya va amaliyotning uzviyligi.

Mustaqil fikrlash va ijodiy izlanishni rag'batlantirish.

Ta'lim jarayonida muntazam refleksiyani tashkil etish.

Ushbu maqola nazariy-metodik tadqiqot xarakteriga ega. Unda alohida maktabda o'tkazilgan tajriba-sinov ishlari yoki statistik kuzatuv natijalari keltirilmagan.

3. NATIJALAR (RESULTS)

Ilmiy-pedagogik manbalar tahlili asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishning o'zaro bog'liq pedagogik komponentlari aniqlandi. Ular axborotni anglash, tahlil qilish, baholash, muqobil yechim ishlab chiqish va refleksiya jarayonlarini qamrab oladi.

3.1. Tanqidiy fikrlashning asosiy tarkibiy komponentlari

Tanqidiy fikrlash bir nechta o'zaro bog'liq ko'nikmalarning rivojlanishi orqali namoyon bo'ladi.

Tahliliy komponent — axborotni qismlarga ajratish, voqea-hodisalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash va sabab-oqibat munosabatlarini tushunish.

Baholash komponenti — bildirilgan fikrlar, ma'lumotlar va dalillarning ishonchliligini aniqlash, ularni taqqoslash va baholash.

Muammoli-ijodiy komponent — muammoli vaziyatlarni aniqlash, muqobil yechimlar taklif etish va mustaqil qaror qabul qilish.

Refleksiv komponent — o'z fikrlash jarayonini tahlil qilish, qabul qilingan qarorning to'g'riligini qayta ko'rib chiqish va o'z faoliyatini baholash.

Mazkur komponentlarning izchil rivojlanishi o'quvchilarning mustaqil va ongli fikrlash faoliyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

3.2. Tanqidiy fikrlashni shakllantirishning pedagogik modeli

Tadqiqot doirasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishning quyidagi metodik modeli taklif etildi.

1-bosqich. Qiziqtirish va muammoli vaziyat yaratish.

Bu bosqichda o'qituvchi o'quvchilarning mavjud bilimlarini faollashtiradi, mavzuga oid muammoli savol yoki hayotiy vaziyatni taqdim etadi. Natijada o'quvchilarda yangi bilimlarni egallashga qiziqish paydo bo'ladi.

2-bosqich. Axborotni o'rganish va anglash.

O'quvchilar matn, rasm, topshiriq, kuzatish yoki suhbat orqali yangi ma'lumotlarni o'zlashtiradilar. O'qituvchi ularga muhim ma'lumotlarni ajratish va ilgari o'zlashtirilgan bilimlar bilan bog'lashga yordam beradi.

3-bosqich. Tahlil va baholash.

O'quvchilar olingan axborotni taqqoslaydilar, sabab va oqibatlarni aniqlaydilar, fikrlarni dalillar asosida baholaydilar. Ushbu bosqichda guruhli muhokama va muammoli topshiriqlardan foydalanish maqsadga muvofiq.

4-bosqich. Mustaqil xulosa va qaror qabul qilish.

O'quvchilar o'z qarashlarini shakllantiradilar, muqobil yechimlarni taklif qiladilar va tanlangan fikrni asoslashga harakat qiladilar.

5-bosqich. Refleksiya va o'z-o'zini baholash.

O'quvchilar dars davomida nimalarni o'rganganliklarini, qaysi vazifalarni bajarishda qiynalganliklarini va qanday xulosaga kelganliklarini tahlil qiladilar.

Ushbu modelni quyidagicha umumlashtirish mumkin:

Muammoli vaziyat → Axborotni anglash → Tahlil va baholash → Mustaqil qaror → Refleksiya.

3.3. Boshlang'ich sinflarda qo'llaniladigan samarali metodlar

Savol berish orqali fikrlashni rivojlantirish

Savol-javob metodi o‘quvchilarning fikrlash faoliyatini faollashtiruvchi muhim vositadir. O‘qituvchi faqat tayyor javoblarni so‘rash bilan cheklanmasdan, o‘quvchilarning mustaqil mulohaza yuritishiga yordam beradigan ochiq savollardan foydalanishi kerak.

Masalan:

Nima uchun shunday deb o‘ylaysan?

Ushbu hodisaning sababi nimada?

Boshqa qanday yechim taklif qilishing mumkin?

Fikringni qanday dalil bilan asoslay olasan?

Agar vaziyat o‘zgarsa, natija qanday bo‘ladi?

Bu savollar o‘quvchilarni fikrlash, tahlil qilish va o‘z qarashlarini asoslashga yo‘naltiradi.

Muammoli ta’lim metodi

Muammoli ta’lim o‘quvchilarning mavjud bilimlaridan foydalanib, yangi vaziyatlarni mustaqil hal qilishiga imkon yaratadi.

Masalan, matematika darsida o‘quvchilarga bir masalani ikki yoki uch xil usulda yechish taklif etiladi. Ular yechimlarni taqqoslab, qaysi usul qulayroq ekanini izohlaydilar.

Ona tili darsida esa matndagi qahramonning xatti-harakatlari muhokama qilinib, uning qaroriga boshqa yechimlar taklif etiladi.

Guruhli ishlash metodi

Guruhli faoliyat davomida o‘quvchilar turli fikrlarni eshitish, o‘z qarashlarini himoya qilish va umumiy xulosaga kelishni o‘rganadilar. Bu jarayonda o‘qituvchi barcha o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlashi lozim.

Rolli va didaktik o‘yinlar

Rolli o‘yinlar orqali o‘quvchilar turli hayotiy vaziyatlarni tahlil qiladilar, qarorlar qabul qiladilar va o‘z tanlovlarini izohlaydilar. Bu usul ayniqsa kichik maktab yoshidagi bolalarning yosh xususiyatlariga mos keladi.

Badiiy matnlarni tahlil qilish

Ertak va hikoyalarni tahlil qilish o‘quvchilarning nafaqat o‘qib tushunish, balki qahramonlar faoliyatiga baho berish, sabablarni aniqlash va muqobil xulosalar chiqarish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Grafik organayzerlardan foydalanish

Klaster, Venn diagrammasi, konseptual xarita va T-jadval kabi grafik vositalar o‘quvchilarning axborotni tizimlashtirishi, taqqoslashi va o‘zaro bog‘liqliklarni aniqlashiga yordam beradi.

3.4. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan amaliy topshiriqlar

1-topshiriq. "Nima uchun?"

Fan: Ona tili va o'qish savodxonligi.

O'quvchilarga qisqa hikoya o'qib beriladi. So'ng qahramonning xatti-harakati yuzasidan savollar beriladi:

Qahramon nima sababdan bunday yo'l tutdi?

Uning qarori to'g'ri bo'lganmi?

Siz uning o'rnida qanday yo'l tutardingiz?

Fikringizni qanday asoslay olasiz?

Kutiladigan pedagogik natija: matnni tahlil qilish, sabab-oqibat munosabatlarini aniqlash va mustaqil fikr bildirish ko'nikmalarini rivojlantirish.

2-topshiriq. "Bir masalaning bir nechta yechimi"

Fan: Matematika.

O'quvchilarga quyidagi masala beriladi:

Do'konda 24 ta daftar bor edi. Uning 8 tasi sotildi. Qolgan daftarlar 4 nafar o'quvchiga teng taqsimlandi. Har bir o'quvchiga nechtadan daftar tegdi?

O'quvchilar masalani bosqichma-bosqich yechadilar, bajarilgan amallarning sababini tushuntiradilar va yechimni tekshiradilar.

Kutiladigan pedagogik natija: mantiqiy fikrlash, ketma-ketlikni anglash va matematik xulosalarni asoslash.

3-topshiriq. "To'g'ri qaror qabul qil"

Fan: Tarbiya.

O'quvchilarga quyidagi vaziyat taklif qilinadi:

Siz maktab hovlisida bir o'quvchining chiqindini yerga tashlayotganini ko'rdingiz. Bunday vaziyatda qanday yo'l tutasiz?

O'quvchilar o'z fikrlarini bildiradilar, mumkin bo'lgan yechimlarni taqqoslaydilar va eng maqbul qarorni tanlaydilar.

Kutiladigan pedagogik natija: mustaqil qaror qabul qilish, muqobil yechimlarni baholash va ijtimoiy mas'uliyatni anglash.

4-topshiriq. "Ikki fikrni taqqosla"

Fan: Tabiiy fanlar.

O'quvchilarga o'simliklarning o'sishi uchun zarur sharoitlar haqida ikki xil fikr beriladi. Ular ushbu fikrlarni taqqoslaydilar, o'z tajribalari yoki kuzatishlariga tayangan holda xulosa chiqaradilar.

Kutiladigan pedagogik natija: kuzatish, taqqoslash, dalillarni baholash va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirish.

3.5. O‘quvchilarning tanqidiy fikrlashini baholash mezonlari

Tanqidiy fikrlashni shakllantirish jarayonida o‘quvchilarning rivojlanish darajasini muntazam aniqlash muhim hisoblanadi. Shu maqsadda quyidagi mezonlardan foydalanish taklif etiladi.

Baholash mezoni

Aniqlanadigan ko‘nikma

Mustaqil fikrlash

O‘z fikrini mustaqil bildirish

Tahlil qilish

Axborot va hodisalarni taqqoslash

Dalillash

Fikrini sabab va misollar bilan asoslash

Muammo yechish

Muqobil yechimlarni taklif qilish

Xulosa chiqarish

Mantiqiy va asoslangan xulosa shakllantirish

Refleksiya

O‘z faoliyatini tahlil qilish

Mazkur mezonlar asosida o‘quvchilarning rivojlanishini uchta shartli darajada baholash mumkin:

Yuqori daraja: o‘quvchi mustaqil fikr bildiradi, axborotni tahlil qiladi, o‘z fikrini dalillar bilan asoslaydi va muammoli vaziyatlarga mustaqil yechim topadi.

O‘rta daraja: o‘quvchi savollar va pedagogik ko‘mak asosida fikr yuritadi, axborotni qisman tahlil qiladi va xulosa chiqarishda yordamga ehtiyoj sezadi.

Boshlang‘ich daraja: o‘quvchi mustaqil fikr bildirishda qiynaladi, tayyor ma’lumotlarga tayanadi va xulosa chiqarish uchun ko‘proq yo‘naltiruvchi savollar talab etadi.

Ushbu mezonlar muallif tomonidan tavsiya etilgan metodik baholash yondashuvi bo‘lib, ularni amaliyotda qo‘llashdan oldin sinovdan o‘tkazish va yosh xususiyatlariga moslashtirish maqsadga muvofiq.

4. MUHOKAMA (DISCUSSION)

Olib borilgan nazariy-metodik tahlil boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish jarayoni bir nechta pedagogik omillarning o‘zaro uyg‘unligiga bog‘liqligini ko‘rsatadi.

Birinchidan, tanqidiy fikrlash o‘quvchining tayyor ma’lumotlarni o‘zlashtirishi bilan cheklanmaydi. U o‘quvchining bilimga nisbatan faol munosabatini, mustaqil savol berishini, ma’lumotlarni taqqoslashini va o‘z xulosalarini shakllantirishini talab qiladi.

Ikkinchidan, tanqidiy fikrlashni shakllantirishda dialogik ta’lim muhim o‘rin egallaydi. O‘quvchilar o‘zaro fikr almashish jarayonida boshqa insonlarning nuqtayi nazarini tinglash, o‘z fikrini qayta ko‘rib chiqish va dalillar asosida munosabat bildirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Uchinchidan, muammoli ta’lim va amaliy topshiriqlar o‘quvchilarning bilimlarni hayotiy vaziyatlarda qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, bitta muammoning bir nechta yechimini izlash o‘quvchilarning muqobil fikrlash qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi.

5. XULOSA VA TAVSIYALAR (CONCLUSION)

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish zamonaviy ta’limning muhim pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi. Tanqidiy fikrlash o‘quvchilarning bilimlarni ongli o‘zlashtirishi, axborotni tahlil qilishi, muammoli vaziyatlarga yechim topishi va mustaqil qaror qabul qilishida muhim ahamiyatga ega. Maqolada amalga oshirilgan nazariy-metodik tahlil asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

Tanqidiy fikrlash boshlang‘ich ta’lim jarayonida bosqichma-bosqich shakllantirilishi lozim bo‘lgan murakkab kognitiv ko‘nikmalar majmuasidir.

O‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning muhim pedagogik sharti hisoblanadi.

Muammoli ta’lim, ochiq savollar, guruhli faoliyat, rolli o‘yinlar va matn tahlili o‘quvchilarning mustaqil fikrlash faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodlar sifatida tavsiya etiladi.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish jarayonida o‘quvchilarga o‘z fikrini erkin bildirish, dalillar bilan asoslash va muqobil qarashlarni tahlil qilish imkoniyatini yaratish zarur. O‘quvchilarning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini baholashda mustaqil fikrlash, tahlil qilish, dalillash, muammoni hal qilish va refleksiya mezonlaridan foydalanish maqsadga muvofiq.

Amaliy tavsiyalar:

Har bir darsda kamida bir nechta ochiq va muammoli savollardan foydalanish.

O‘quvchilarga bir masalaning turli yechimlarini izlash imkoniyatini yaratish.

Guruhli muhokamalar va kichik loyihalarni muntazam tashkil etish.

Badiiy matnlar, hayotiy vaziyatlar va ko‘rgazmali vositalardan foydalanish.

O‘quvchilarni o‘z fikrlarini dalillar bilan asoslashga o‘rgatish.

Dars yakunida refleksiv savollar va o‘z-o‘zini baholash topshiriqlarini qo‘llash.

Umuman olganda, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan izchil, tizimli va o‘quvchi shaxsiga yo‘naltirilgan pedagogik faoliyat kelajakda mustaqil fikrlaydigan, ijodkor, tashabbuskor va mas’uliyatli shaxsni tarbiyalash uchun muhim asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abu Nasr Forobiy – Fozil odamlar shahri
2. O. Dadaboyeva. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tanqidiy fikrlash qobilyatlarini shakllantirish mehanizmlari.
3. Raul. R, Elder L.The Miniature Guide to Critical Thinking 2006.
4. Ennis R. H Critikal Thinking Prentice Hall 1996.
5. T. B Nazarov Tanqidiy – tahliliy fikrlash qobilyatini rivojlantirish bo‘yicha Xorijiy tajribalar tadqiqoti.
6. Qori- NIyoziy M. BOshlang‘ich matematika metodikasi . Toshkent, 1940.
7. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yohud axloq asari. Toshkent: O‘zbekiston, 1992.
8. J.Hasanboyev. Pedagogika . Toshkent: O‘qituvchi, 2007.